

1BA66

(2)

S. Gregoire le Grand et l'Antiphonaire.

Textes historiques
en faveur de l'attribut. traditionnelle

Antiphonarium centonizans, cantorum constituit scolam.

In domo Domini, more sapientissimi Salomonis, propter musicae compositionem dulcedinis, Antiphonarium centonem cantorum studiosissimus nimis utiliter compilarit. Scolam quoque cantorum, quae hactenus eisdem institutionibus in sancta Romana Ecclesia modulatur constituit; eique cum nonnullis praediis duo habitacula, scilicet alterum sub gradibus basilicae beati Petri apostoli, alterum vero sub Lateranensis patriarchii domibus fabricavit, ubi usque hodie lectus eius, in quo recubans modulabatur et flagellum ipsius, quo pueris minabatur, veneratione congrua cum authentico Antiphonario reservatur, quae videlicet loca per precepti seriem sub interpositione anathematis ob ministerii quotidiani utrobique gratiam subdivisit.

Johannes Diacon. Vita S. Gregorii, l. II. c. II.
P. L. LXXV. 67.

trate este par Dom G. Moris . heri . or . de ch . greg .

Q
A
d
i
q
e
i
A
a
co
cu
be
fo
no
no
De
co
qu
p
be
A

Res una valde incredibilis auribus nostris insonuit, que si veritati coniungitur, magis in nostrae gravitati detrahit, quam perorat, magis tenebrat quam splendescit; id est cum dulcedinem Gregoriani carminis, cum sua quam in ecclesia traditione canendi legendique ordinavit et tradidit, in tantum perosam habeatis, ut in omnibus in huiusmodi ratione non tantum ab hac proxima sede, sed et ab omni pen occidentali ecclesia, et proinde ab omnibus qui latinis vocibus laudem aeternam regi conferunt et honos canoros persolunt, dissentiat. Que cuncte ecclesie cum tanta aviditate et amore ardens predictam traditionem Gregorii susceperunt et, cum ea integro recepissent, tantum eis idem est placabilis, et adhuc magis de ipsa apud nos non desinant querere, existimantes amplius de illis apud nos remansisse. Qui plane sanctissimus pape Gregorius adeo Dei cultor et inditus predicator et sapiens pastor fuit et copiosus ad humanam salutem edidit et sonum iam dictum, quem in ecclesia vel ubique canimus musicis artibus opera plurima ad excitandos vel commovendos intentius humanos fecerit animos, ita ut non tantum ecclesiasticos, sed etiam rudes et duros animos artificiose modulationis

sonite ad ecclesias convocaret.

Item. Deposui me ab hac summo religionis capite ecclesia, a qua nullus exorbitare uult, uel a tantis prefatis ecclesiis dissentire paciamini, si ex toto pacem et concordiam universalis ecclesie habere diligitis. Nam si, quod non credimus, in tantum doctrinam nostram et traditionem nostri sancti presulis exorescitis ut non per cuncta in cantilenis et lectionibus ritum nostrum sequamini, scitote quod nos a nostra communione repelemus, quoniam conuenit nos ea sequi salubriter que Romana ecclesia mater omnium et magistra uestra non spernit, sed appetit atque insolubiliter tenet. Idcirco sub excommunicationis interpositione precipimus ut nequaquam aliter, quam et sanctus papa Gregorius tradidit et nos tenemus, in modulatione et lectione in ecclesiis peragatis, totaque uiribus perpetim excolatis et decantetis. Nam si, quod minime credimus, in alteram nos traditionem preter hanc quam uobis presentibus uel futuris peragendam diximus reducere uel declinare quocumque modo conatus quis fuerit, non solum a sacro corpore et sanguine D. nostri J.C. eum fore precipimus, uerum in perpetuum anathemate mansurum ob sue presumptiosam audaciam nostra immo et omnium antecessorum nostrorum auctoritate sancimus.

Ex registro Leonis III Honorato abbate.

Brit. Mus. Addit. 8873. fol. 168.

Leite publ. p. P. Swald, Neues Archiv. t. V. p. 589. n. 88.
Jouf. Moris. Verb. or. d. Ph. gr. p. 12.

feci
" g

Maxime cum B. Gregorius, qui dicitur Romanum Officium
fecisse regulam B. Benedicti laudante dicens hoc modo:
"Hoc vero nolo te, Petre, latere, etc."

Hildemar (circa 833 u. 850)

Expositio regulae ab Hildemaro tradita . p. 311 .

Pustet, Ratisbonae . 1840 .

teate vite per Dom G. Morin . Verit. or in ds. pref. p. 14.

tra
ni
dis
qu
fi

di
di
h

Traditur denique beatus Gregorius sicut ordinationem
missarum et consecrationum, ita etiam cantilene
disciplinam maxime ex parte in eam, quae hactenus
quasi decentissima observatur dispositionem perducisse,
sicut et in capite Antiphonarum commemoratur.

Walafrid Strabo (807-849)

de ecclesiasticis rebus scribit et vincens

cap. XXI.

P. L. CXIV. 947.

Ordinem autem cantilene diurnis seu nocturnis horis
dicendae beatus Gregorius plenaria creditur ordinatione
distribuisse, sicut et supra de sacramentorum diximus
libro.

id. op. ut. cap. XXV.

P. L. CXIV. 956.

tableau par Dom J. Morin. Ver. m. de ch. gr. p. 15

Verum quia Gregorii presulis nomen titulus prefati
libelli pretendit et hinc opinione sumpta putant
eum quidam a beato Gregorio Romano pontifice
et illustrissimo doctore compositum . . . etc

Agobard de Lyon (779 - 840)

liber de correctione Antiphonarii. Cap. III.

P. L. CIV. 336

note cité par Dom G. Mosin.

Simonius ex monacho itaque Gregorius excellentissimus
memoria, gradum apostolici culminis sortiti sunt:
quorum Gregorius inter cetera, quibus prouenit Ecclesiam,
Vercalis officii maximus institutor.

Annalare de Metz (815-835).

de diuinis officiis ap. Mabill. Veler. Annot. p. 95.

Uidem tamen tum temporis [s^ti. Bened.] totus ordo psallentium
in Psalterio et Antiphonario ad liquidum in ordinem
reductum fuerat: quod postea Gregorius Papa excellentissimus
sanctaeque memoriae eiusdem sancti Benedicti strenuus
regularis observator et monasticae perfectionis imitator,
studiosissime ordinauit institutione sancti Spiritus.
ibid. p. 95. 4.

Iste uituperandi sunt, sed potius laudandi, qui
gregorianum tenent mores.

ibid. p. 94.

Unter cit. p. Jona f. Monu. Ver. or. la ds. greig. p. 17.

[De Missa innocentiū prætitulatur sic in diurnali:
Gloria in excelsis Deo non canitur, nec alleluia, nisi
in Dominica, sed quasi in tristitia deducitur dies illa.
Sanctus papa Gregorius, in quo vere habitavit Spiritus
sanctus, compositor scilicet præsentis officii, coniungi
nos vult animis deuotarum feminarum, quæ in
morte innocentiū doluerunt et plauerunt.]

Anabair Fortunat, ex. de Treves (809-814)

vis. de Treves, fol. V. Liber officiorum.

cita par dom Germain Morin. Vest. n. p. 21

Ideo auctor officii nostri Gregorius septuagesimam posuit.
..... Gregorius tamen præceptor officii nostri etc.
ibid. fol. 9-10. P. L. CI. 1179.

Officii auctor, Gregorius scilicet, et affectator etc.
ibid. fol. 99. P. L. CI. 1230.

ad et sancte catholica et apostolica Ecclesia ab ipso
sancto Gregorio papa ordinem missarum, solemnitatum
rationum suscipiens etc.

Epist. Adriani papae ad Carolum regem. a. 794.

Mansi XIII. 763. Jappi. 2^a ed. n.º 2413.
F. L. XC VIII. 1252.

texte cité par Song f. Moan. Ver. or de ds. p. p. 24

[Attribution a Adrien II du prologue en vers de l'Antiphonaire.
 Gregorius praesul ~~et~~ meritis et nomine dignis
 Unde genus ducit, summum conscendit honorem.
 Renovavit monumenta patrum praeorum: tum
 Composuit hunc libellum musicae artis.
 Scholae Cantorum anni circuli: Ad te laudam. "]

Sic antiphonarium Gregorianum sicut anterior Adriani
 diversa per loca corroboravit et secundum prologum
 versibus exaetris ad missam maiorem in die
 primo Adventus Domini nostri Jesu Christi decan.
 Tandem instituit, qui similiter incipit sicut
 anterioris Adriani primum quod ille ad omnes
 missas in eadem dominica prima Adventus
 Domini decantandum strictissimum confecerat; sed
 pluribus iste constat versibus.

Noticia sur le pape Adrien II (772-795)
 de Liber Pontif.

particulière à l'abrezé du ms. de Simons.

Book title from Song of Morris. Ver. or. he vs. page.

Nos autem in Ecclesia Anglorum idem primi mensis
ieiunium, ut noster didascalus B. Gregorius in suo
Antiphonario et Missali libro per pedagogum nostrum
beatum Augustinum transmisit ordinatum et rescriptum,
indifferenter de prima hebdomadae quadragesimae servamus.

Egbert, ex. d'York. (732. 766)

de Institutione Catholica.

P. L. LXXXIX. #41.

Iste autem ieiunium [quarti mensis] idem beatus Gregorius
fuit prefatum legatum in Antiphonario suo et Missali
in prima hebdomada post Pentecosten, Anglorum
Ecclesiae celebrandum destinavit. Quod nos solum
nostra testantur Antiphonaria, sed et ipse quae
cum Missalibus suis conspeximus apud apostolorum
Petri et Pauli limina.

id. ibid.

textes cités par Song G. Morin - Ver. or. In ch. gr.

Testaments internes
en faveur de l'attribution traditionnelle

I titres du texte et de la liturgie
II titres du texte musical : Le cursus.

De tous des morceaux de chant de l'antiphonaire est
emprunté à la version de l'écriture, dite l'Stala

Au temps de saint Grégoire, l'Stala n'avait pas encore
entièrement cédé devant le Vulgata, qui après ce pape
prévaut universellement, non seulement à Rome, mais
dans tout l'Occident. Cf. Isidore de Seville. De eccl. off. I. c. P. 2.
LXXXIII. 768. Quis [Hieronymus] editione generaliter omniumque ecclesiarum usquequaque
extantur.

On peut donc croire que la plupart des pièces du répertoire
romain si elles ne sont pas antérieures à saint Grégoire
au moins ne peuvent guère lui être postérieures.

On a respecté ces textes d'une version hors d'usage à cause
des riches mélodies dont ils étaient revêtus : or donc, ces
mélodies existaient avant le milieu du VIIe siècle :

Cf. Dom G. Morin. Verit. orig.

[Comparaison des Offices ajoutés purement après saint-Gregoire avec le
fonds primitif de l'Antiphonaire romain.]